

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a signature or a note, written in a cursive script.

23-Mart-1940
Cumartesi

Kayıfe :

yardığım bu ufak defterle
bilmem seni memnun edebil-
dim mi ? Elimden geldiği kadar ge-
rek nesir ve gerekse şiir olarak buka-
dar ancak bulabildim eyer sen orada
topladınsa arhasında yer var yaz,
yoksa ben yine burada raslaolubca
alır sana gönderirim .

Ufak ama ne de olsa Erzinca
ve ağabeyinin yazısıyla olan bu hatıra
defterini sana hediye eder gözlerindeki
özerim .

Fezullah
Çaprazlı

ERZİNCAN

Bu gün bir toprak yığını ve bir matem diyarı olan Erzinçan ilk çağlardan beri bir çok menkibelere şahit ve bir çokta zelzelelere zemin oldu. Onun tarihi üzerinde yapılacak hüçuk bir tetkik, kurulduğı gününden beri arasıra, yani bir kaç asir fasıla ile yitildiğini gösterir. Böyle olduğı halde o güzel memleketin bastığı yeri düşünmeyen sarı ruh güzelliğ gibi kendini biraz korumak için hiç bir tedbiri hatırlamamış olmasın yapılacak ve acınacak gafletlerdendir.

İlk devirlerde, yani milattan çok önce Erzinçan, Anabid adlı bir ilâkenin muhadd olan kasabası olmakla meşhurdur. Bu kurafe tanrılarına ait mahet ve heykeli o zamanlardan beri gelen bir bir sarıntı arasında çoktan toprağa karışmış ola-

cağı talii idi. Laten eski Erzincan, şimdi haray olan kasabanın yarım saat kadar enubunda ve şarkında, harasuyun sol tarafında imiş. Kasabanın yine bugünkü gibi şiddetli bir zelzele neticesinde haray alması üzerine eskiler arasını bırakarak kasabalarını bugünkü yere kurmuşlar. Fakat civarında türlü maden suları kaynaşan ve çeşitli maden izleri bulunan bu memleket Anadolu'nun volkanik arazi sahaları arasında mutlaka bir zelzele merkezi olacaktır. İkinci kuruluşundan sonra dahi şehir bir hayli defa yıkılmış ve tıpkı bugünkü gibi evlâtlarından yarıdan fazlasını bucuran bir dev anası gibi göğsünde bağmıştır.

On asurlarda Erzincanın uğradığı zelzele hadiselerinden en mühimi 1784 tarihinde,

yani zamandan 156 sene önce geçmiş olacaktır. Kasabanın civarındaki köylerle birlikte yıkılmış ve pek çok nüfus ziyana sebebiyet vermiş olduğu hususa hayretlelenen bazı eserler, onun mazide geçirdiği muhtasıl felâketlerine temas ederek en san ve en mühim hadisenin bu olduğunu ilân ediyorlar.

Bun meseleyi, o zamanın vakıflarını hayretmesi lâzım gelen Evlâd Paşa tarihinde araştırmış ve üçüncü ciltte 1198 vakıfları arasında şöyle bir başlığa tesadüf ediliyor. «Lülyman Paşanın zelzeleden helâki». Evlâd tarihi Lülyman Paşanın erzuruma giderken para toplamak hirsıyla Erzincana uğradığını ve oradaki zelzele üzerine hüttün adamlarıyla nasıl öldüğünü şu satırlar ile anlatıyor.

• Lileyman Pasca zaten mümsik ve dairesi me-
hut olup ancak bendisinde mal cem'ihur
aldüğundan mansubuna azimeti hengâmen
da fiharay rencide etmemesi kendije ten-
lik olunmuşken güya vâruy da memaliki
garet ve yağma et denilmiş gibi yola çık-
tığında uğradığı hazalare kabliyyarab ve
evalem erbaasuna mübahşirler irsalile
fiharay sorarak Ramazanşerif içinde
Erzincan kasabasına vardıkta yirmibeş
hese zahire bahaya hat ilk ahalisini tazyyih
mübahşeret edij müftüsü bir mütekeyyin
ve mutasallij himse alduğuna linden
fihara bu mihtor meblağ veremez ve bu
derece zulüm ve cefa caiz deydiki deyu rica
suretinde nasihatata ictisar ettikte yasa
gazabı gelij mübahşeret günde müftüğü
hays ve tazyyih etmehten naşi ahali hütiin

hütiin meyas aldıkları halde mintarafilloh
kasabai mezbûrede bir şiddetle zelzele vuku
ile yasanın mühim olduğu hane müinbedin
olarak bendüse ve itla ve havasisi yubulan
sahif ve duvarlar altında helâk olup eğerci
birkaç adamı kalâs bulmuş ise de onların
dahi azan şibest olarak hayatlarından
ümit kalmamış ve müşarünileyhimin
şeameti kudumu âsârendan almak
üzere işler zelzeleden ahâlden dahi fih
çok himseler telef olmuş olduğu bu esnada
Derisâcete inha ve ilâm olundu » .

Hicri 1198 Ramazan, Miladi 1784

temmuzuna tesadüf eder. Demekki 156
sene evvelki felâket yığın en seâat günleri-
ne tesadüf etmiştir ve hiç olmazsa bu
noktadan facianın sonbine nisbetle
eksen sayılabilir. Erzurum vâsiri bulun-

diğer Erzincan'ın elbette en iyi hanaklarından birinde oturuyordu. Kendisinin lütfi adamlarıyla birlikte ölmesi ve maiyeti hakkında kurtulan birkaç kişinin hayatlarında ümit bulunmayacak şekilde yaralanmaları hasabının belki san defa ki şiddetle yuhılmış olduğuna bir delil sayılabilir.

Zelzele felâketini, başlamadan önce bir kısım hayvanların hissettikleri muhabbetir. İnsanlar bu duygudan mahrum oldukları gibi onun yerini tutacak bir alet de icat edemediler. Fakat insan denen mevlûh tecrübeden ve bilhassa musibetten istifade edebilecek kabiliyette yaratılmıştır. Elverişli, unutulmasın. Gözlerin ve gönüllerin dayanamayacağı feci sahneleri ile

Erzincan felâketini mümkün olduğu kadar az zamanda tesliye ve telâfiye milledice arz ettik, Fakat onu hiçbir zaman unutmamalıyız.

E.A. GÖVSA

ZELZELE

© diyardan geçeli on yıl buldu şimdi,
Ben, o diyarda, yârdan gayri yüz görmedim...

Benimle her yüzleşen ya anayol, ya baba,
Gönümde yaşattığım selâh her hasaba.
Olmadım bir dakika o diyarın garibi,
Dolaştım köylerini köyümde gezerek gibi:
Bana şirin göründü evleri evim haclar.
Gülümserdi yüzüme bilmediğim adamlar,
Bahardır bildik gibi çoban, rençber ve haner...
Bunca insan içinde yoktu bir tek yabancı.

Gözümde gitmez oldu yıllarca o manzara,
Famaçtan aslan gibi avaya inen zara...

Her ağaç, gölgesinde hayıryan bir fınarla,
Kuşların şarkısına uygun sağıltılarla

Bende sansız bir bahar gibi halan süşekri..

Lanra ferat, tarihin en anl, şanlı nehrü.

Faylalaren nam almış güzeli erbiderden

Parca, bekik ne itir otlayan sürülerden

Yağdığın altın sütü, derdime deva diye,

Bahar bir taş içinde uzatan refahiye...

En sonra, uzak, yakın, hiçbir dağla çevrilen,

Beleni dost tanıyan, gideni hardaş lilen,

Adım ta' cocukken türkülerden duyduğum

Yemyesil Erzincana ulaşır yolculuğum.

Daha din gerçek olan bu cennet simdi düştü!

Yeryüzünden bir gece yer altına göçmüştü!

Her gün hara bir haber geldiği bir şehirden

Ağlıyorum isimsiz binlerce dostu birden,

Bu mahşer harşısında nasıl dimer gözyaşım?

Adım başında vardı candan bir arkadaşım!

Kaybetmiş oldu gönülüm, o hara gündün beri,

Bir memleket dolusu dost, arkadaş, hemşeri..

Gönülümü ayle hale getirdiği, derdiniz,

Görseviz, sizde bana gözyaşı dökerdiniz.

F.N.ÇAMLIBEL

ÖLÜMÜN GEÇTİĞİ YER

27 birinci hânum saat ikisinde yataklarından fırlayanlar, taş kesilmiş bir vaziyette bir adam atamachılar. Bu sarsıntı ahadur müthiş ve hoş dândürücü idi. Durdu ve taş kesilenler bir felâketten kurtulduklara

düşüncesile nefes aldılar. İhtiyatlılar, ellerinden
çıkarak işlere kapılara doğru koşuştular.
Gaddar tabiat işte asıl lusefer hüsnün iktisadını
rasım bedbaht insanların işlerine sal-
maya çalışıyordu. Öyle bir coştuğu, ne okudu
sürdüğü, işi yavaş yavaş vuran hinalardaki
bir aralık muhabemetlerini hayal etmiş, hinaların
çökenleri yüzlerce, binlerce yurt çocunun
muhabemetine ölüm ne işbirlik bulutunu
fırlatmıştı.

Aflet ettiği vakit uyandıktan ne yazık ki
yordum. Odamda ki koca rıdyanın masa
üstünden yere yavaş yavaş düşmesine, ağır yatağın
50 santimetre ilerleyişini dâimîsünü, kütüphane
min yere çökmesini unuttum. İki
kath hinalar bir bezik gibi sallandı ve hay-
hıran bir ejder gibi ayablandı ve tekrar
yerine oturdu.

Bir an içinde sokağın, caşokları, fırın-
ları gecenin tüllerini yaran binlerce insanla
dolmuştu. Kış ortasında, yaz mevsiminde
bile rastlanamayacak kadar sıcak bir rüz-
gâr tabiatın kâh bir harikuladeliğini
dört yana anlatmaya memur meşum
bir haberciye benzeyordu.

Galiba hadar devam etti bu rüzgâr!.. Ne
sahabe hadar da Erzinçan can verdi.
erhaa harabezara düdüğü, çarşamba göçtü,
mesut bir toprağın ufuklarında binlerce
hazın mezar hazıldı.

Erzinçan bir toz yığındır.

Erhaada bir mezar buldum. 1200 gülbün-
seyen evden arda kalan bin ölü ve yirmi, otuz
çattak duruyor.

Amasyanın kâhleri bir matem haynağı,
yalçın dağları yer değiştirmiş, birbirine çarpmış

parçalanmış veya yarılmış birer bedbahttır.
Çarşamba'nın şirinliğinden kalan, bir sürü
entazdır. Livas, giresun hafif, baylıwt, hemak,
tohat ve daha haç yurt bucagi, cenazelerini
gümecek ve sigdralilecek saha aramabla
mesguldür.

Salıstım, gördüm ve.. gördüm, ağladım.

Caliatın gacbrim anlamak, facianın
dehşetini kavramak için bu bedbaht sahaları
görmeli; bu zavallı yerleri görmelidir. Bu,
bir yer sarsıntısı deyil, bir afetdir. Bu, bir ölüm
deyil, bir dehşettir.

Ağlayanlarla konuştum, iniltilenlerle
dertleştim. Hısi, nasıl kalâ yaşayabildiklerine
hayret etmek tedbirler. Binlerce insanın göç-
mesi ve onların binanın çökmesi karşısın-
da lütfün bunlara rağmen, hala yaşadığını
görmek, bir insana elbet bir mucize gibi görünür.

Bir ana ile konuştum :

- Ses, evlâit bu !.. diye hiçbirde.. Ses, evlâit
haybedilirdi insan deli olmaz mı ?..

Bir ihtiyar gördüm :

Bir hıyamet günü yaşadık !.. diyebilirdi ancak..
14 kişi içtik bir ev içinde !.. Bir ben kaldım...
kalmayıp da hep !..

Paralı bir delikanlı ile dertleştim :

- Tıfıf odasına girerken, gelinin cenazesini
yüklendim !.. diye ağladı.

Ve lütfün bunlar iç, her, an saniye içinde
almıştır.

Bu felâket ve yobay, muntahasını dala-
şırken anlattım ki « hary » ler birer hiçmiş. İn-
sanan ve « fen » in öldürdüğünü, hemde haç
mislile, tabiat bir lahza içinde öldürülebilir.
İşte zavallı Cenjinca ve işte bedbaht
arhabatları !.. Binbir güzellik taşıyan tabiat,

ın coşkusunu, ilk defa, bu matem mento-
hasım doluşurken unuttum ve birdaha an-
mamak istiyorum.

Telzileden sonra lütfün a civarın al-
dığı karabe manzarasını görenler daha bir
hac gün evvel kuralarda acakların tüttüğü-
nü, evlerde insanların tatlı bir hayat
yaşadığını zorlukla tasavvur edebilirler.
Yanık kurasın anılarından kalmış bir karabedir
ve sanki burada hayat hiçbir zaman gelme-
miştir. Tira ölüm ve dehşet havası her tarafta
ohaddir hakim ki !

Etrafımızda her gördüğümüz şey insanlı-
ğin uğrayabileceği en felâhethi hadiselerin
acısını hep bir arada yaratıyor :

Bununla beraber, bu karabe canlı bir
hayatın ve ateşli insanların yaşadığı
memlekettedir. Ve yakılan bir küseyi tamir

için burada yere hayablanları kaldırı-
mak için yurdun lütfün efradı hareketi
geçmiştir. Cümünin geçtiği yerlere kemens
hayat bastırılmış ve ölümün elinden
kurtarılanlar hayata havuşturulmuştur .

V.Ü.BENGI

■ ■ ■ ■ ■ K U L L A N I L M İ Ş ■ ■ ■ ■ ■

Ne acaklar sândü gitti ok bu his !
Ne masumlar cansız yatar edilmiş !
Anlımıza kara yazı yazılmış ?
Bu âfeti gören nasıl dayansın ?
Bu acıyı çeken nasıl dayansın ?

Güneş gamlı bir yüz gibi şafakta ,
Bir ad yanmaz vira olmuştur acakta .
Bir hisse var şu inliyen toprakta ?
Bu acıyı çeken nasıl dayansın ?
Bu âfeti gören nasıl dayansın ?

yaşlı mine titrerken el ayağı,
Kazır gibi içindeki bir dağı
Ermaklıdaymış durur hissiy toprağı!
Ebu acıya insan nasıl dayansın?
Ebuona insan aman nasıl dayansın?

Yaz gelince her avadan kalacak,
Güz ekini her altından çıkaracak
Beynun lühküy usuzluğa bakacak!
Ebu âfeti gören nasıl dayansın?
Ebu acıya çeken nasıl dayansın?

Uzaktardan iniltiler geliyor,
Iniltiler yüreğimi dağlıyor,
Dostlar değil düşmanlarda ağlıyor,
Ebu âfeti veren felah utansın
Ergincam gören felah utansın

C.KIRCA

ERZİNCAN FELAKETİ VE KÖTESELLERİ..

Manzara müthişti. Yoğuk, karanlık bir sis,
gecesi, arz humuldanıyor. İnsanların önüne
geçmek imhâna asla malik alamadık-
lara bir husnet yer yüzünü sarsıyor. Vakit
geçiyorlardır. Ebineler yuhuyor. Her hamur-
danıyor ve çatlıyor. Evinde sanye içinde
yirmi üçün âli! Ebinere yaralının inilti-
rim fırtınanın isik çalan güvül tüşü uzak-
lara götürüyor. Telzele bir anda işini bitir-
miştir. O akşam, ertesi gün için her birisi
ayrı ümitlerle yatağa giren 23,000 kişi sembol
ebedî bir sühûta otalmışlar, her seye karşı
kabayt yatıyorlar. Glalleri, bu susuz geride,
balanlara çilçirtiyor. Kim biri ki anlar
a gece, bir olabir halk mamak üzere yat-

yorlardı ... Kim bilirki hürdaha sabah alvun-
nu göre miyecek, gün aydınlığında doluşam-
yacaktı. Bilselerdi böyle sessiz sessiz mi
yatarlardı? Kendilerini bekleyen müthiş
felâketi hissetmiş olsalardı hiç olmazsa
bağırurlardı. İsyân ederlerdi, ağlarlardı.
Hiç birşey yapamazlardı. Sessiz sessiz yattılar
ümit içinde ertesi günlerin rüyasını görü-
yorlardı. Rüyaları yarım kaldı. Arzu-
ları yarım kaldı, ümitleri yarım kaldı.
Yattılar ve hürdaha kalkmadılar. Bağla-
rını düğün tıccırlardı. Karlılarını sürece-
lerdi. Bekçilerinin meyvalarını toplayacak-
lar, mesut günler geçireceklerdi. Belki sük-
lucaklara, heber duyacaklara zamanlarda
olacaktı. Fıhhat yaşayacaklardı, hayât-
ları devam edecekti ve onlar hâk mesut,
hâk mübedder, bozan gülerik bozan

susarak, yaşayacaklardı. O gece hürdaha
halkmamak üzere yattıkları bilselerdi
böyle mi yatarlardı, güneşi hürdaha görmi-
yeceklerini bilselerdi, ışıklarının altında
öyle mi doluşurlardı. Fıhhatları öyle hayât-
sız mı seyrederlerdi ... Birliklerini
ellerini öyle geşekmi tutarlardı? Dastlarını
öyle seyrekmî ararlardı? O gece hürdaha halk-
mamak üzere yattıkları bilselerdi
uykunun karamlık evine öyle sakin, sakin
ve patırcıyız girmeye razı olurlarmıydı?
Hiç birşey bilmiyorlardı. Yattılar ve halk-
madılar. Tebele ... Bir sanijede işini
gören o müthiş hüsnî! yatak korunun bozun-
da salıyarak onları bekliyordu. 23000 kişi!
Günahlere neydi? Hangi menbus tabih onları
bu dehşetli ahîbette buluyordu. 23000 kişi, bir
gün aynı sanijede öleceklerini bilselerdi

aralarında kayıtları görülmemiş bir bağ-
lıdır. 23000 kişi bir insanmış gibi
yaşarlardı, tek bir ümit olurlardı ki hızzat
ölüm bile bu kitleden korkardı.

23000 kişi .. Daha renkli içecekler, acan
baharlar görecektik. Kuşlar onların
bahçelerinde ötecekti. Daha ekimleri sa-
rartan kızgın güneşli yazlar geçirecektik.
Bir his ortasında bir gece yarısı ümitle
yattılar ve bir daha kalkmadılar.

İçimizde istisayla dolu, iki şey kişi
ayda olsa teselli ediyor.

Birincisi, vatanın bir köşesindeki
istisay karşısında bu günün vahdetini
ve yaran için duyulan özmi düşünmek.
Harabelerin ortasından mameurlerin
doğacağı günlerin yakın olduğuna inan-
mak teselli. O zaman çocuklar tatta

umutlarla gene evlerinin bahçelerinde
aynayacaklar, gene acaklar tütecek.
Muntazam yollar güzel binalarla dolu,
parklarla süslü, asri şehirlerin kurulacağı
zamanlar çok sürmüyecekti. Bu millet
harabeler ortasında mameurler yükselt-
meğe hâdi olduğunu her zaman isbat
etmiştir. Bu günü hazırlayanlar daha
dün bütün vatan müstevlilerin elinden
bir harabe halinde kurtar mışlardı. Bu
tayrakların üstünde, on altı sene durma-
dın çabıydı. Elde edilen şey büyükteydi.
Ancak daha mameur bir vatan kurmak
gayemizdir.

İkincisi: Bütün insanlığa şâmil
bir teselli 1940 senesinin büyük terzâhi vaka-
buluyor kitleder bu his günü Avrupa da
diş boyu her ne çamur içinde birbirini

bağışlamak için fırsat bekliyor. Bu ne
hacale taver bir manzardır. Bu his
ve bu hareket insanlığa yalancadır.
Halkın insanlık kirlilik emeller peşinde,
hayvanlar âleminde bile görülmeyen
biyle bir ruhi işnihlâle düşelirimi?
Bu hal ancak bir vatan müdafası
için kabul alabilir. Fakat başka şeyler
için de alabiliriz. O halde ne düşeliriz.
Dünya nüfusu bütün sermayeyle gözü-
müzün anımsadığı. Fakat öteyan da
bir işi yapıyor. Erzurum felaketi har-
zusunda harp eden, etmeyen bütün mil-
letler, bütün insanlık alemi rikkat
ve alaka duymuştur. Bütün insanlık
alemi yardım kendine bir medeni ve
insani vazife bilir ve yapar. Bu
heykelmiş alaka insanlığın atisi

hakkında bize ümit veremez mi? Anıyan
da diz boya çamur içinde bağışlanan
kitlelere rağmen düşeceğimiz bu vakset
hali ümitçidir. Asıl olan bütün milletlerin
bütün insanlığın birbirine karşı körmüt
ve sevgi hislerinde bağış olmaktadır. Bu medeni
ve insani temayülü anlamaya bugünki
gayri tabii kadirlerle baky, insanlığa bir
vakse hayvan hissizlik ve yitirilgeni ifade
edenlere inanmıyoruz. Seseriyet işbirlikleri
ümitleri ve sevinçleriyle bir küldür, bir
vadedir. Bu heyeti mecmuanın bir
kujerine ümit olan bir masibetten bütün
insanlık alemi maddeken ve madden mü-
teessir olabilecek yaratılıştadır. Erzurum
felaketi bunun en yakın misalidir. Bunu
müjdeleyen bir iştir. Bu işin er geç küçü-
yecek ve insanlık kendisi hayrısuna bağlamak

gaflet ve zilletinden kurtulacaktır .

YÜCEL

FELÂKET

Yuvası yitilmiş yüz bin babamın,
Yavrusu yok olmuş bir çok anamın,
Öksüz, yetim kalmış hıntıca mazlûm
Dururmu gözyaşı bahtı karamın!

Volkhan mısın? zalim : bu nasıl isyan!
On binleri geçti verdiğin kurban,
Anaydan ey toprak! yavrundan ölen,
Ağlayan inleyen milyonlar insan .

İnleme ey yurtdaş! Türkün yüreği,
Leninle çarpıyor sensin dileği,
Kaşüyor yardıma on sekiz milyon
Purdunu düzenler Türkün balleği .

İsterim olayım derdine derman,
Kalbimi yakıyor sendeki hicran,
Yalnız değilsin bu izdişapta
Milletin ruhu da sen gibi miran .

T.YEKTEKİN

İLK YARALI

Memleketimizde görülmemiş bir zelzele
felâketine uğradık . Günlerden beri kütün
yurt . Erzincan ve havalisindeki zavallî-
ların felâketine iştirak ediyor ve onların
yardamına koşmuş bulunuyor burada
zelzeleden kurtulan ve ankaraya getirilen
yaralı Kocay'ın . Bana ilk sözü şu oldu :
- Ben neden yaşıyorum? Kimin için niçin
yaşıyorum? neden ben ölmedim?

Zelzele anın dışındaki olanların hiç

tahmin edemiyebilecekleri kadar feci ve yürekler
parçalayıcı olmuştur. Köyün ikiziyü hüsur
nufusundan kurtulan yalnız bu Recepttir..

Esaklız Recept ..

Hayatta kalmayen bir felâket sayan in-
sana hiç rosladınız mı? İşte zelzele felâ-
ketinde bütün yakınlarını, karısını, annesi-
ni, babasını, çocuklarını, her şeyini hay-
betmiş ve hayatta ocağı sänmiş, ebinin mah-
valmış, yuvanın toprağa karışmış, tek, ama
bir tek olarak kalmış olan insanlardaki
niçin yaşadıklarına soruyorlar.

Eğitmen Recept, felâket olduğuna gece, a
hafta süyünleri yapılmış olan bir yem, uftin
evindeki ziyafetten dönmüşmiş, diyor ki:
« - Vakit geç olmuştu, haremla beraber da-
netten eve döndük enamer ki, içimde bir
şikâyet vardı. Hava çok sağaktı. Cıdamıza

girince acaktaki ateşi tazeledik. Göyle liray
sunduktan sonra yattık. Bes, çocuğum sağın
da ne salumda, başlarına gelecek büyük dert-
ten habersiz rahat rahat uyuyorlardı.

« Ben de olmuştum ..

« Ne oldu, saat kaçtı, bilmiyorum.

Birdenbire şiddetli bir sarıntı ile uyanmışım.
Duvarlar sallanıyordu, yer yerinden aydama-
tı, korkunç sesler, hamurtular geliyordu.
Karamda kalmıştı. Babam kalmıyordu .. Hiç
evlatlarımı, ne olduğumu anlayamadığım
bu dert içinde kırıyordu muşum? Hemen
işisine gıştım. Karamda işisini yabalad.
Çocuklar uyku sersemliğile ne olduğumu anla-
yamamışlardı. Bütün bunlar bir dakika
içinde bile olmuştu. Der, hayattan fırlarken
keçimiz yere yuvarlandı. Altımızdaki to-
rak, ateşin üstünde iyice kızmış, bir tencere

su gibi aynuyordu. Lanra ne oldu bilmi-
yorum. Harşı kanulması imhânsız olan
bir kuvvet, hepimizi tuttu ve bir zerre gibi
fırlattı, uttu.

« Nihada sarra gözlerimi açtım,
ama da bilmiyorum. Her tarafım bir bursun
gibi ağırdu. Kalbacak halim yoktu yaralan-
mıştım. Etrafımda öderim bir sessizlik
vardı. Evden belki bir yirmi metre kadar
uzaktaydım. Yağın her yüzümden ne ü-
cudumda beyaz bir tabaka bırakmıştı.
Inanmış ki, dahihalarca nerede olduğu-
mı fark edemedim. Burası benim köyüm
deyildi ortada ne ev, ne insan, ne yapı
hiç birşey yoktu.

« Emekliyerek olugrulduum, öderinden habi
gözaba gelen tabiatın harbunç kamurtular
duyuluyordu. İçim kanıyordu; harim nere-

deydi, vücudlarım ne almıştı: bir yağın
toprak haline gelen evimin enbaze arasında
onlara aramaya başladım. Bencini, şebkini,
kaldı kaybetmemiş ölülerini birer birer uha-
nyordum. Bunlar, bu didiklermiş, ejelmis,
çürümüş, yüzler benim gül senbli yavrular-
ım mıydı? Bey! her ölümün her çeşidini
gördüm. Harşta ölüm, süngü ile ölüm, saray-
nel ile ölüm, mermi ile ölüm, hatla unla-
rak ölüm.. Fuhat hiç biri, bu zelzele ölen
âfet hadolar insanı tamenmaz hale kay-
muyor. Farabli, ne müthiş ölüm o!.. Benk,
şehil, göz, hafa her şey değişiyor, her şey top-
rak rengini alıyor. Bizim aklımızın toprak
olduğunu söyleyenler, herhalde bir zelzele ile
ölümü görmüş olacaktılar.. »

Burada size, içinizi sıglatacak bir
facia daha anlatacağım: Harşutlu 41 kemseri,
aşkerden terhis olmuşlar, memleketlerine dönün

yorlarmış ... O geceyi Erzincanda geçirmiş
üzere bir hana inmişler. Kimisi hanen
içinde, kimisi hanen bahçesinde kalmış.
Telzeleden kaçır burtulmuş bir misininiz? ya
nız hastanesi! ... Bekir ağlu, Yusuf .. haburğa
hemikleri, tavandan düşen bir tahta par
çasıyla kırılan bu aslan yapı natanında,
Ankara nişime hastanesinin bahçesinde
küçük bir çocuk gibi ağlıyordu.

- Hemşerilerimi elimle yuhnti içine gömdüm.
Telereinde mşanlı olanlar, çoluğu çocuğu
olanlar, anasına babasına bahaneler varok.
Esenim kimsem yoh. Gary Allah. Eseni ya
zattı da anlara öldürdü. Duvarlar, yedi metre
aşıyor, yine kayamıyor. Herşey nihayet beş
dabika sürdü, avırların emegile kurulmuş
olan bu koca şehir, beş dabika içinde yoh oldu,
gitti .. Erzincan inamlmaz bir hale

girdi. Loğubtan ölenler, ezilenler, korabe
ler altında ölenler hadardır diyor du.

Telzelenin sebeplerini anlatan devlet
meteoroloji umum müdürü :

- Bu bir kuyamettir diyor du.

Hem ne kuyamettir! Beyimiz, biribirimizi
teselli etmeye muhtacı. Caliatın bu imti
ham çok çetin almıştır. Eski günül günül,
kafa kofaya, vererek anında karsı koyalm.
Bugün, Erzincan, Tokat, Amasya, Gire
sun, kulasa hütün yelzeli mentabasında
devlet cadre ne millet çorbasi, kimseizleri
barındırıyor ne dayuruyor. Bekat bir nefes
almak için, bu çorbada hiç almazsa tutunuy
ve bu çabrda bir metrecik sarğıbb beyimiz
oluy olmadığını düşününüz.

C. KURTAY

Y A M L

Kalbim bugün sızladı, ağladım, yandım
Başımda fırtınalar kopuyor sandım.
Her yağmurun altında inliyor bir ak!
Hayalindeki şehir yuhuldu evrak!

Hayalimin gülüydüün sen Erzincaan,
Fışkırık alev gibi sinemde hanım.

Kübreyip topraklara köşeler yarıyor,
yavrular hıçkırarak anne arıyor.
Çıplak mahsum yas tuttu iki yaşında
kimi ağaç, kimi ev taşır başında

Hulyaman içeğiydin sen Erzincaan,
Fışkırık alev gibi sinemde hanım.

Himinin beti benji ümidi solmuş,
Himinin gözlerine toprak her dalmuş.
Hüzünlü bakıyorlar gökte yıldızlar.
Evi yandı, baharız nice halp sızlar.

Hulyaman içeğiydin sen Erzincaanım,
Döküldü fınar gibi sinemde hanım.

Allahım kullarına sen nasıl huysuz?
Vatanımı böyle yehmamalıydın!
Panaradağlara barlar çereveliyor,
Imoladına Türklerele uban geliyor!

Hayalimin gülüydüün sen Erzincaanım
Sinemde alev gibi akıyor hanım.

ERZİNCAN'DAN NOLAN JAN'IN GELEN TEK MEKATİPİ

« Allah düşmana hiç bir türlü felâket göstermesin. Çünkü emin altından birisi sürkle kalıvermişti. Evvelâ lâmba büyük bir şarjerte ile yere düştü. Bundan sonra duvarlar, sırtlar kırılmaya bir gürültü ile başlamaya başladı. Hayatımıza nasıl kurtarabildiğimize hâlâ bir türlü inanamıyoruz.»

Bunlara, Erzincan'daki büyük zelzele felâketinden hiçbir hayır vermeden hayatını kurtaran ailenin reisi, üstüme, Muhsin Sağı anlattı.

Gözleri felâket gününün verdiği dehşetle büyümüş kırılmaya bir hal almıştı. Bulduğumuz tavandan bir kaç adan

icerisinde daha alt. felâketlerde vardı. Bunlardan bir tanesi de tabiatın büyük zulmüne şahne olan Erzincan'da zelzeleden bir gün evvel dünyaya gelmiş bir yavrucağıdır. Yarı bulduğuna kundahtan başını dışarı çıkararak büyük mavi gözleriyle bize bakıyordu.

Annesi Sare, ana babamıza görünce gözyaşına bastı ve içini şerh:

- Anun nasıl kurtarabildiğimi size tarif edemem, dedi. Yavrumu topraklar altından aldım.. anun nefes aldığı gün görünce artık benim için kurtulacağına inanmıştım.

Üstüğmenin daha iki çocuğu vardı. Biri sağ, diğeri iki yaşlarında. Büyüğü, Erzincan'da cumhuriyet ilk okulunun ikinci sınıfına devam ediyormuş, ikisinin

de yüzü, gözü yorak. Mehtap Ümit, mehtap
tekinin yakaladığını öğrenmiş olduğu
için çok müteessirdi.

- Acaba öğretmenlerim, arkadaşlarım
ne oldu? Kurtulduklarımı diye düşünüyorlar.

Felâketlerde ailenin en yaşlısı 68-70
yaşlarında istediğime bir büyük annesidir.
Felâket yerinden gelince bir yatağın
kenarında oturuyor, uzaklara dinliyor
gibi görünüyor. Küçük bir hisretten
heyecanlanıyor:

- Bu hapı verdatmayın! diye bağıyor,
bir arabk bana:

- Ah evladım!.. dedi. Bu kavgaca müca-
dumla fareler gibi ufaklık debiklerden
syrılıp da nasıl yanımı kurtardığımı
size tarif edemem. Oğlum anlatsana
bey ağlumuzla bizimizden geli, geçenleri.

Muhlis doğu, şadlar dalgıncı, büyük
annesinin sözlerini duymamıştı ki. Kim
libri ne düşünüyordu? Nihayet büyük
felâketi anlatmaya başladı:

- Erzurumda taş, taş üstünde kalma-
dı. Hayatım kurtarabilen pek az kişi var-
dır sanıyorum. Şadlar devlet verici
sahnelere hayatımda hiç sabit almamışım.

Erzurumda sık sık zelzele oluyordu,
mitdim büyük zelzeleden birkaç gece evvel
de gece yarısı yerim sarsıldığını duymuştum.
Hatta babama «yabba zelzele oluyor» demiştim.

«Korun 40 günlük yavruların besliğinin
yerini o gece bir hissi habilelikle ilk deneyişti-
miz, babinin yanına pek yakın bir yere
kaymıştı. Büyük zelzelenin olduğu 26-Ka-
nunu evvel günü gecesi erkenden evime
gelmişim. Eraser sabahları erken halby.

talime gittiğim için daima eve erken geliyordum.

"Femejimizi yeji, raskyada ajans haberlerini dinledikten sonra yatagima uyandim. Cacak alan yerde uyumak, imham varm? Bir saat sonra tekrar kalktum. Galaya birhas adun daha attim. Cacaklara baktum: Hesi mupl mupl uyuyorlardı. Galmyz bundaktabi yavru mun gözleri açtı. Anneside dalginde. Param saat aturdubtan sonra tekrar yattim. Gec bir luncuga dogru tekrar uyandim. Bu defa haremde uyamisti. Galoyu tekrar besledik belki yine uyamisti. Annesi meme vermede ugere bezijinden aldi.

"Iste lusrada ylah bir saruntu oldu. Bunu uzaklardan gelen derin ugunlu tabij etti. Felaket, kendisini haber veriyordu.

Bir, iki saniye sonra evin altından birisi evi surekla kaldırmısti. sanki, ev, allah kulluk oldu dururlar birbirine girde, çati yikildi.

- Gars gel! diye bagıracak halından yaka ladam ne hayye actigim gibi iç, camasu - larıyle subaiga fırladı.

"Biy boydan keniz iki adim atar atmay büyük bir gürültü yaptık. Evin arka tarafı çökünermisti. Param anıne düşen büyük bir suya ayaga takılarak kayablandı. Bir taraftan bu felaket, diğer taraftan müthiş bir sağuk benim içi korkutuyordu. ellerimi semaya kaldırdım "parabbi sen bana kuvvet ver" diye bagırdım.

"Arhami dändüğim zaman esimi toy - raklar altında buldum. Bana büyük bir kuvvet gelmişti. Esraklara bir anda esledim,

bir kolomla harımı yakaladığım gibi fer-
lattım .

« Fırtınacığumda topraklar altındaydı.
Ernablaremla anuda toprağın altından
çıkardım . Gure ümidini kesmedi . Bunchu
kalkı idi . Çünkü çocuğun yüzü , gözünü
birbirine karıştırmış , ağzına burnuna
topraklar hacmişti , fakat nefes alıyordu .
Annesinin eline verdim .

« - Lüz burada bekleyin ! » dedim .

« Bir yaldızın suratıyla , mütemadığın
yıldızmakta olan evin içerisine girdim .
Salıncakta yatan iki yaşında çocuğum
gönül ü arıyordu . Büyükbü çocuğa hiç
bişey olmamıştı . duvara yaslanan iki
büyük kalas onu mudafaza etmişti . Gö-
nül de , salıncığına iyi koşmuş , kapının
arbasına yuvarlanıp gitmişti . Ben görüncü :

« - Baba ! .. Baba ! » diye seslendi . Sesini
işittiğim halde onu bir türlü bulamıyordum
Nihayet tahtaların arasından meydana
çıktı . İki çocuğa aly sahaya fırladım .
Annelerinin yanına bıraktım .

« Ah çocuğum gözlerin körünü aldı » diye
Gure seğlanıyordu diğer iki çocuğumunda
ağzından burnundan harlar uzerine
kan damlıyordu .

« Tebrar içeriye bastım . Ben defter derinden
bir ses işitmişim , annem :

« - Sağmışınız evlatların ? » diye bağı-
rıyordu Demek ada kurtalmıştı .

« - Merak etme lüz de sağız ! » diye cevap
verdim . Fakat onu bulunulduğu yerden bul-
turmadan emel dışardıkları sağuktan
öldürmemek lâzımdı . Derhal elime geçen
talim ellise lerini giydim . Büyükbü bir hatıra

niye, bir yorgan alarak haremim ve çabuklarımın yanına koştum. Başta niyeği yere sererek ayaklarım hardan kurtulduktan sonra yorgan üstlerine örttüm.

"Üçüncü defa eve girerken koştum: yetmişlik hüyük annemle sallana sallana bedceye ukmuştu. Bizgi görünce sevincinden oturup ağlamaya başladı. Anu hâk kucaklayarak, hâk koluna girerek odayerinin yanına götürdüm.

"Hamdolsun bejimiz kurtulmuştu. Fakat şimdi nereye gidecektik. Bizün Erzincaın yerle yebraın almıştu. Nereye bakacak, çözüntü, nereye dinkesek inilti. Kimden birsey sorabilirsin! Gurada buries gökü okuyor.

"- Ah! Necati, ağlum Necati nerdesin?

"-

"- Yana sesleniyorum Necati, lize şimdi kim bakacak.

"- Başka bir ses

"- Anne, anne, nerdesin!.. Bizicik annem nerdesin? üzüyorum, olanıyorum.

"- Babacığım!..

"- Ağabeyim!.. Ahmet nerde?

"Burada yaşamak imkânın yok, uzaktan yıklmayan dümesi görüldüm. Bizbaş da hiba sonra oraya taşınmıştı. Teriden solca ile birbaş adun aldım. Gümesin önüne yerleştirdim. Kümesteki taunuklar ölme mişti. y alnız hüyük annemin sevdiği hay can vermişti.

"Nile efradım kurtulduktan sonra ham salarımın yardımına koştum. Her yer hardanlık. Fıkhan eülerle kurax sanbi bir hijameti andırıyordu.

"Hanımızdaki kamsu 9 aylık geleydi. a
evde bastan aşağı yuhlmış içerdən bir ses :

"- İndolat, indolat! endaz altında hal-
deh. Can hurtaran yoh mu?" diye bağı-
yordu. Ben evin içrisine girmeye hazır-
ırken, benden evvel yetişenlerin em sesin
sahylerini lıtkın, âdetle ölü bir halde uhar
dehlerim gördüm.

"- Biraz daha yürüdüm. Bir gözü yatha-
mı, yüzünden sarıl sarıl hanlar aban
ihtiyar bir adama rasgelmim.

"Baba! dedim: hayben uarmı?"

"- Hepsi hayy ağul, heji Allah benim
canım alsaydı.

"Daha biraz ötede aynı sualin cevabını
bir başkası böyle veriyor :

"- İste su gördüğüün endaz altında an-
nem ve idi çocuğum yatıyor. Onları na-

sil hurtararım?"

"Daha ötede, neler söylüyorlar, neler
anlatıyorlar. Kurtulurum diye hayyalalari-
min altına saklanan bir çift evin yuhlma-
sıya beraber ortadan kaybolmuşlar.

"Lije artık fazla söyleye miyeceğim ..
Biz salab olunca istaryana bastık. Bir
vagona basımya saktık. Buraya nasıl
gelohğimizi dile miyoruz. Birji bir tren
geliy alda. Yolda hğılerden, kasabalardan
hğılülerin trenle öteberi yiyecek ve içecek
getiribklerini hatırlıyorum .. Gözlerimizi
sinünden bir türlü gitmeyen acı manza-
ralar sinirlerimizi hğıyor. Düşünün
hişere harımın, çocuğumu, babamın,
ağabeyini yuhlmış evlerin endazları
altında tınablarıyle hayarak hurtar-
mak isteyen hğılerce zavallı ve bedbakı

insanların bulundugu bir felâket
yerinden geliyoruz. Bir harp yerinde
bile buhâdâr cesede tesadüf edilemez. . .

S. CAVİE

EY ERZİNCAN

Ey Erzincan, Erzincan nerede o sen çağların?
Harabe yarsın şimdi, ıssızlaşmış diyarım.
Mezaristanında dâimî habşelerin, bağların?

Acı duyan analar türkünü söylüyorlar
Öksüz halan yavrular türkünü dinliyorlar
"Ey Erzincan Erzincan neredesin" diyorlar.

Ey Erzincan, Erzincan halin yürek dağlıyor
Mateme girmiş, sana bütün dünya ağlıyor
Bakçelerinde sular mersinler çağlıyor
Eriyik hücum arından hey karalar bağlıyor.

Acı duyan analar türkünü söylüyorlar
Öksüz halan yavrular türkünü dinliyorlar
"Ey Erzincan Erzincan neredesin" diyorlar.

Tabiatın vâdîti seni derinden sarstı,
Uybusunstan fırlayan halha bir korku bastı,
Yağ halamı fırtına, karlar kanurdu, hasdı,
Bu hayin haber hiç bilsen ne hüyük yastı.

Acı duyan analar türkünü söylüyorlar
Öksüz halan yavrular türkünü dinliyorlar
"Ey Erzincan Erzincan neredesin" diyorlar.

Ş. ŞATANA

BU MEMLEKETE BÖYLE BATTI

Karşam kuşlara, uğruşam, ah ay!
Katlama surlara, böğrüsem, ah ay!
Kozam baralarla bağruşam, ah ay!

Yurda birbirine katan, Erzincan!
Hangi ses mahbulün vatan Erzincan?

Berutmuş, harmanım: savrulur bağrum,
Karşunlar yemedim; kavrulur bağrum,
Kavgam yok; ateşle çeviribi bağrum...

Arba kalemi idin, düştün Erzincan!
Afatlar eline geçtin Erzincan!

Bağında gül değil, «Zeycan» da açan,
Dağında buğ değil, «Aşüman» da uçan,
«Herem» de; «Gariy» ti yolların açar..

Yazın epsaneler yazan Erzincan!
Güjün gurbet gezin Erzincan!

Ay, akor uybumu durduramadım!
Ay, kara düşlerim yorduramadım!
Kıate sabaki murduramadım!

Yer, tatlı demlerim laştı Erzincan!
Gök, çökmey demlarem yastı Erzincan!

Düdüğü değirmenler: taş, taş üstünde.
Üvüdüğü taneler: haş, haş üstünde,
Çevirdi: carboları yas, yas üstünde..

yağdı yağlara « aman! » Erzincan!
Ağdı « Ağrı » lava duman Erzincan!

Toprak sigil imiş, ateş imişin!
Müger al alırmuş gülin, yemişin!
Eadından tadana « Tutuş! » demişin!

panar aldub, ura, ura Erzincan!
Tüter aldub hara hara Erzincan!

Ucu gönle çkan yollar nerede
pazı yöre çken dallar nerede?
Aucu meyva kokan eller nerede?

Dalderma gülümoldu hallar Erzincan
glin mi verecek güller Erzincan?

« Firat » mu, ana mu?... uğunur ahtan,
« Karasu » mu, yavrumu?... inler « Kemah » tan.
Kızlar ahtan almış, sağlar « Emrah » tan.

Bulardan hanlara hara Erzincan!
Aldun baştan başa yara Erzincan!

Defne! Dağlar deli, bağlar bereh.
Umutlar tezgâhta haldü gerili,
Mehibler canolordır, nakış yaralı..

Gözlerde halmada merhem Erzincan!
Arzun can değil mi, verem Erzincan!

Z.Ö. DEFNE

ERZİNÇAN..

Sevmeni hususaten ünlü mor dağlar,
Lesine ses vermez oldu Erzincan.
Koyununda yeseven o lennet bağlar,
Derahile sarıyıp, soldu Erzincan...

Kıvılda mı gerçek halun, hanadın?
Göhlere gülselâki ökü feryâdın,
Düşmüyor dillerden o güzel adın,
Gönüller yasınladı oldu Erzincan...

Kar, tiji, fırtına, ayaz, zelzele,
Bütün musibetler vermiş elele,
Nice köy, kasaba garboldu sele,
Sana birdenbire noldu Erzincan?..

Hamî Kezhan, hanî duvâğı, tacı?
Nice oldu Gül Fatma, Emine bacı?

Bu hayat ölümden bin here ace,
Anam saçlarına yoldu Erzincan...

Kerâle o sen olursun, her günkü pazar:
Yıgatlar kem ağlar, kem toprak hazar,
Kahralsun sana kim nerdiyse nazar,
Ehmeğinle, aşın boldu Erzincan...

Düğünler neş'eviz, bayramlar kara,
Açtin lağrımıza hanbî bir yara,
Glem yandın, kem yakıttırlırlığı nara
Daha beterinden sakın Erzincan...

Boyanca toprağın, taşın al kana,
Ettiğin armağan çok mu vatana?
Gler günden daha çok yakınsın cana,
Göğsüne Madalya takın Erzincan...

Kızlay hanadın üstüne girdi,

Giden « Bab » le, halan sefhata erdi,
Kahraman İnönü müjdelər verdi,
Düjünün gülmesi yahın Erzincan ...

Felâket yelləri esti, savurdu,
Bir gecede yurd'u hastı, havurdu,
Felah nillərini pəh yaman vurdu,
Bazulmuş, hastana olındü Erzincan ...

Naldü binlerce Ev, naldü On Binler?
Başandü gözlerden yas yerinə han,
Nə bir yoldu kaldı, nə de bir tek han,
Daha parlamadan sändü Erzincan?

Koyunlar bağrıyır, Kuzular meler,
Yaralı bir ana yavrusun beler,
Düjübüğü ağıtlar halbləri deler,
Alemin hər yanına sundu Erzincan ...

C.Ö. Öcal

ERZİNCAN Ben..

28 - ilh Komün - 979 Perşembe saat 7,30 da sabah
kalkıştımdan yeni yuhare ühmiş tibbi arkadaşlar
dan biri Erzincanda şiddətli zəlzələ oluy zəbir bir
enkaz yığılı halinə gəldiyini bəna fəuldu. İlk
inanmaq istemedim və arkadaşları arasında
bəzi həylə aldatma şeylər olub diyə həş gördüm.
Fəhət dağrı alduğunu söyleyince gəyətə almaq için
bemen aşığı bəpəratifə həştəm və görüm, alməğa
gəyətə bəlmədiği gibi həpside həralara bəyanmış
en həştə v sevgili mənə bəstəmin ismi almaq
içinə altında bircək həyəcənə yəyilər də vardi.

Gördüm, obudum yine inanmaq istemiyordum,
çək mütəəssir və meyas oluy bemen gözlerim yəşərd.
ama eləki nə, nə yəyabilirdim bənim için en iyi
teselli və çare Erzincana vaktində telgraf etmiş
ti. Düşündüm bircək arkadaşlarımda bəzəmə
toylardı. Hər biri bir yandan təselliyə həşlədilər.

het etmebligimi sorar sekilde telgraf cektim.
ve yarına kalarak telgrafın cevabını bekle-
meği daha muvafık gördüm.

Haydarpaşa garına gittim tam bir saatada
Erzincana tren hareket edecekti. bu afatrdayan
birçok hemşeriler toplanmış Erzincana hare-
keti bekliyorlardı. Birçoklarıyla tanıştım, ho-
nuştuk ama nerede a eski hanuşuslarımız.
Bütün millet ağlıyor bütün kulaklar radyo-
nun verdiği oca haberleri dinlemekte mesgal.
trenin kalkması beklenildiği için otakıkalın
birer hafta kadar uzayordu. nıdayet a anda
gelde son üçüncü hamyana çaldı ve onları
gözyaşlarıyla yaldu ettim.

29-21k. Kâim - 939 Galaklıyın birçok kul yaldu
uyandıktan sonra artık iyice gitmemizi harlas-
tım ve ne de olsa uzun bir yolculuk edeceğ-
mizden birhac hemşerilerimle birlikte havulla

rumya olan bütün lütuin çamaşerlarımızı
kaydub. çünkü gazetelerin verdikleri havadise
göre bütün millet veyahut uylak nazıyetlermiş

Bu gün birhac dersten hangisine girdimse ko-
calar ders yapmıyor ve Erzincan hakkında gerek
tariki ve gerekse veyrafi bilobiklerini anlatıyorlardı.
Birçoğunda tahammül edemiyerek kocanın
müseradeyle nıftan cıktım.

Mektepte bütün işlerim bitmiş iş trenine binme-
ğe kalmıştıkı vada uzun sürmedi önlü yemeyin-
den sonra dört hemşeri havullaremyla birlikte
gittik biletkeri aldık, hala bir türlü gitme me-
inormuyordum. Evet hakikaten on gün
kadarda bir tatilimiz vardı ve birçok arha-
daşlar memleketlerine gidiyorlardı ama
birincisi bizim gibi deyil, ikincisi de Erzincan
uzak ve tatilinde yolculu geçecek korkusuyla
felâketi duymardan evvel gitmek ablımdan
bile geçmiyordu.

Takit yablastı hamyanada acı acı çaldı ve tren hareket etti. ama nerede v geçen sene memleketi gidmişiz. Çünkü lütfün tren erzincan ve Erzincana gidenle daha aldığı halde giden eylenen kim? Herkes birbirini teelliyi uğraşır ortada hep. "Inşallah gideriz, ufak bir sarıntıdan başka birsey almamız, bunlar gazeteler yalan şaşartarak yazıyorlar ki satılmıyor kâfları doluyorlardı.

30- 7lk Kömür - 939 Habibatında Ankara ya gelinceye kadar hepimiz böyle düşünüyorduk fakat anı, bavaçsı merkezine gelince işleyişti birhaç hemahle gördük işin ciddi olduğunu ve kasaratın fayda olduğunu nufuz zayıflık mında v mislette vobluğunu öğrenistik. artık herkes fibrini bir türlü görüp kimisi benim çocuğum, kimisi benim annem ve kimisiyle hepsi ölmüştür diye tahminler atıp savuruyorlardı.

Ezen lütfün bunlara rağmen ne hepsinin öldüğüünü ve ne de hepsinin kurtulduğuna hiçbir şeyemeyip yalnız ağabeyimin merzifanda benden evvel hareket etmesine Allah... dua ediyor ve hayırlısına istiyordum. Çünkü iş çok zorluk ne de olduğunu bilmiyorum Allah... etmesin eğer yaradık şeyer ölümlerse ne yapmış nasil hareket edecektim anadit, uldu-makthan başka birsey yapamazdık.

31- 7lk Kömür - 939 Pazarca hayseriyi geçtik il Linas yolu ile Erzincandan malatya ya bir tren yaradık götürüldüğünü de duyduk. Linas yolu lastikha halk daha heyecanlıyor ve ağlıyorlar. Çünkü benim için bir iş daha vakti. Acaba Erzincana gitsem ailemden kurtulanlar malatya ya gelse nereye mi gittikler, nasil ayrılacaktım kendimi teselli etmek için bir çok çareler düşünürdüm fakat hep kendime yarar.

yerleriydi aksini ablime bile getirdiyim yok.
yalculugumuz Livno'ya vardı ne biricik is-
tasyonlarda gectik Cetinbazyada Erzincan-
dan gelen ikinci yorak treniyle Marselosa-
cagimya söylediler. Memnun olduk amacaba
gelen trende bizdenek birisi varsa ne yapacak-
tim herakermi gideyim, gidey ne yapayım.
yoksa oruk oradan tekrar mektebe gerimi
olincektim bir salursuzlukla Cetinbazyaya
yorak treninden evvel gittik. ne onlara bekle-
meye koylaokt. birde uzaktan duyduk sesleri
izidildi ne halk Allah... dan kayırlisun dilije-
rek yollara dokuldük oyleki ana baba günü
hic birise biribirini görmeyor, cektir kalabakt.
yorak treni doka dormadan icarisine atla-
yanlar oldu benek doka araya hader hic tren
den su icmege doka inmediyim halde orada
indim ne yorak treni icine daldim duvut
goyle etrafmdaki o zavallı hastalara gey-

derijorum fakat deyilki bizden, hastalardan
biranesini bile tanıyamadım zavallı insan-
lar oyle bir hale gelmişlerki inim inim inli-
yorlar tahammül edemedim benek ağladım
kiminin gözüakmış kiminin belki, bacakları
kurulmuş nebilayim abla gelmedik yoraklar
var ne yalnız gözleri yarlıyor. belki bayartıma-
nın birinde ben gözümler şahit oldum
zavallı bir kızocuga ortaya uzanmış gözle-
ri acık ağzından köpükler boşanyor ne mu-
sakhabbi öliyordu kalanda onun yanında
birmasmaraja mecali yok bizim seyreteyorduk.
oray gectim ay doka ilerledim birde ben yorak-
lardan biri tanıms, ne "Fezullah, Fezullah"
diye sesinin übtige hader bağrıyorduk. durdum
tanıyamadım zaman sonra anladımki benim
samimi ilk mektep arkadaşlarımdan biriymiş
foyle birsey dujemedin geçmiş olsun diyerek ağladım.
ben doka birsey sormadan o, erzincan kullurden

elenmiş vaziyete geldiğini söyledi trenin
halkın ayağına az kaldığından inmek istediğin
ve ayıldım tam inceğim sırada asker kapıya
birisiyle konuşuldu geçmesi için yol vermiş
istedim neyse ağabeyimmiş ve Erzurum
betimhanaya kadar aynı trenle aldığımız
kaldık biribirimizi görmemişiz.

Elimi saktım hamustuk üç saat yorak trenine
çaktığım fakat yürüyüş tutmadığından bir türlü
boşta kadar gidemediğini söyleyerek bana to-
ruduk birisinin olmayacağını söyledi ve kim-
seyi göremediğini söyleyerek inmek tekrar kendi
trenimize bindik, hangana kaldık hareket ettik.

Artık ağabeyimle bulduğum için lütfen mü-
hallerim hal almış demektir. para verdim ve he-
makto ev için kağıt miktarında yemek almam
tenlik etti. uzun zamanlar geçti hem de gel-
dik daha tren durmadan halk bozaldık ve
yemek aldık. Ben de gittim bulamadım.

Ezerethi ağabeyim Marifetçilerden bir kaç kutu
konserve peynir ve pastırma almıştı yemek
alamayışımın bir tenezi olmayacaktı. Herseyi-
miz tamamın oldu buferde tren hareket
etmiyor sebebi ileriden yani Erzurumdan
Beisincümbür İsmet İnönü nün treni geliyor-
muş ancak beklediği geldi ve benzininide
gördük geçtiklerimizdeki de hareket etti.

Bütün halkın gözleri Erzuruma dikilmiş,
yaman bir ışık arıyorlardı. Lokomotifle beraber
daha vakitte bekliyor. Herkes heyecanlan-
yor. Herkes felâketle Erzurumda bulunmuş
bir adam ellerine geçmiş bütün halk gidip kendi
ailesini soruyor tabii' adanmışız ne biliriz.
Felâketten sonra Erzurumun altından vurup
üstünden vurmamızın herkesi olursa bilir
atmasıyan cevap veriyor. Herkes sorulardan
hırsını boz gıdelerdiği yaktı. Doğrusu benim
güreyim tutmadık bilmiyorum gidip sorsam ya

bozuna sevinecek yahut faydadan üzülecektim.
onun için ağabeyime söyledim o da sormadık
velhank bektaktına gelmiş artık işlerde him-
se kalmadık bütün millet peccelere köste
sebri gözetliyiriz nidayet bir iş, iki iş, üç iş
ve bir iş yapılabilir. dedi ki tamam inşallah
hiç birşey yok mayerse onlar istasyon lamba-
sıyla istasyon civarındaki çadırların man-
galından başka birşey deyilmis. gittik tren
Erzuruma girdi biz kalsı geleceğimizi gör-
medükleriz. etraf koranlık müthiş sağuk ve tipi
ile bozın manzara var tren durdu herkes ve
biz varda bulunan çadırlara koşuştuk. Bir-
tane ne bizden mede bir tavuktan himseyi
bulamadık ev yok çöten, mahalleye de git-
meğe korkuyoruz çünkü iş yok yok istedik
evde köpekler insan eti yiye yiye kudurmuşlar
onun için geri döndük tekrar kompartimana
girdik ve sabah bekledik. ne mümkün sor-

lak kolay kolay almuyor bizim gibi haber ala-
mayanlar ah! tah! ediy duruyorlardı o varda
mahallede tam bir hisini görür gibi al-
dum ve hostum emi sordum. 83 olan ağır
yarak, diğerlerinden haberim yok dedi.
Ağabeyime hostum vada gitti sordu aynı evay
başka himseye sormadık yerlerini öğren-
mek istedik bilmiyorum dedi ve sabah bek-
lemeden başka çare almadım. görüncü
sabah 11:30 varda hanulları aşağıya indirildi
ve kompartimanın buralı yerinde 1939 dan
1940 yılına uyubluğarak ve binbir düşüncelerle
yatarak sabah etmeğe hazır olduk.

1- San Kâimur - 1940 Pazartesi sabahleyin fecir
ağaruyordu sebre dağın bir insan ahmedin başla-
dı bizde aynı nazıyetle hanullara sirtlanarak
dışarı çıktık ve uhalim her taraf yelik dökük
ağaçlardan başka dibili birşey yok ne o yeni

hinalar ne o üç dört saat mesafeden görü-
nen minarelerin bichirinden eser yoktur. ilerle-
dik ilerledikçe yuhnta ne toprak yigim arthi.
yollar karıştı tam hükümet han ağının önü-
ne geldiğimiz vakit yol namına birşey yoktur
başladık hinaların üstünden kestirme gitmeye.
ilkin clükkhân önümüzde yuhnta tanılabacak var-
zıyette değil haminlen yuhnta. o derece yuhnta
mıskı en yüksek yer menzelerinin üzeri-
tarafı ediyor. Arayıda geçtik doğru eve gidiyor-
duk. Göfer beki bilim eve gelmişiz haberimiz
yok orada da sorulub Babamın gezdiğini
dayım, anne ne miyesiminde yarab alarak
ekreje götürüldüklerini diğer iki hardesiminde
aldığını söyletiler.

Evin yerini aradık ne avludaki ağacın yard-
mıyla bulduk. Hic ahal yitcek birşey değil ay-
le hi amcaangilin evler sonra küçük ağacilin
evler hep bizim evin üzerine gelmiş bir toprak

hale gibi yigilmis etrafını gezdik. belki, ucuk-
lar altında bir yere sığınmış balmışlardı diye
dinledik, öldüklerse balmışlardı diye bakladık
bichir nişane yok annü aylice barakarak doğru
halamgile gittik. onlarda acıkta bir baraka
kurmuş, halamın içerde yatıyor ayış ablamda
ates yakuyordu işi gördü ne ağladılar bizle
ağladık halamın yalnız sağı ayışe edilmiş
Ayşablamda birşey yok fakat dört ucuga-
nın içinde yalnız kurtanesi kurtula bilmiş.

Felâketin ilk habersini onlardan dinledik
ögece isabeten dayım bizde ne miyesede halam-
larda yatmış. felâketi ayşablamla miyese oda-
dan ta hadrum hata geçmişler. Halam na-
sıra bilme diye bir delikten sığınmış imdat!
diye bağırması hiç azaman bir hime? Kuyumet
boynus gibi ağladılar ediyor. Beklemişler hala-
mın ağıllığına. Halamdi efendi yetmiş ne başka-
larıyle beraber besini çıkar mışlar. İhanetle

yaime ölü yermin sağmış fakat biçare
cocuğun haburgaları bulduğundan, iş yaşam
dan ölmüş.

(İş oturmamış zaten durmadan sras
dipldi hemin hastub istasyonlardan iki çadır
getirerek kalcağıyla verdik oradan ill...
ismorladık diyerek köyün yolunu ele aldık.
Köye yolumuz hemin laumlu götürüyorduk
yolda bir sürü bularak ortasına takıldı
ve öldükten sonra gideliyorduk ama attığı
mız adımılar sanki geriye doğru geliyordu
koyu her var altı su ve çamurdu. yol yürü
düjümüzden soruğu zaten dayınanlık araba
neya hayvanlarda yaktığı pira edelim böylece
harar vermiş ve gideliyorduk. küçük köyüne gel
diyimiz vakit urekilerden birine rastladık
buze çabuk gitmemizi ve dayınan ağır hasta
olduğunu söyledi. lusefer daha buyların
güçümüzü gettikce ağırlaşır gibi oldu. Köye tam

dört saatte ancak gidilebildi meyerse dayınan
sabahleyin ölmüş köylülerde kalından geli
yorlar görüşmediyimiz için iş müteessir olduk.

Hocanın aynine geldiğimiz gibi bir çadır
görüşük ve albir mayarok içeri astataya koymak
istediklerde dayınan cocuklarından biri bize
annemizi çadırdan aldıkları söyledi.
oraya döndük ve evlcedende hararlostuğu
mız gibi ilkin ben girecektim girdim. Babam
yattıkta oturuyor. Annem ve diğerleri yattı
lar. Allah enistem anları teselliye uğraşır
ilkin babam beni gördü ve tam mayarok
Allah enisteme "Bu adam kim" diye sorarken
annem, onun arkasından diğerleri ucradılar
ve çadırdan bir vaveyladık. koştuk herkes ağlıyor
eve haber gitmiş oradan nezem teyzelerim
ve cocuklar geldiler ağabeyimle girmişti.
görüştük hablastık ve dertleştik.

Teyzelerin ikinci hikâyesini anne ve babamın

uğrundan dinledim. annem anlatıyor :

"Özel : o gün sabah olmak miına selahetle
dayan sere gelmişti ne işlerini bitiremediği için
bizle yatmaya karar verdi. Karşı hayatahi
tercanalarda. dayan bizle ojiye haymak yapmış
biye getirdiler. halanada o gün gelmişti. akşam
yedik, eğlendik, güldük, söyledik. adeti vmlükle
herkes olgüldü. Halanada gitmek istedi hal, bu
rada yeti dedikse de. halmada ne, vucublardan
ilkin fahaya. halk beraber gidelim dedi. bizin
dersi alduğundan gitmek istemedi ne ablaam
gelin dedi. Muzesele her birin zorla halhta ne gitti.
bizle yattık gece alaturha saat 4,5 mu ne idi
labam halhta oşarı çıktı, içeri girdi. o günde
hanada tam marnasıyla bir sükunet vardı.
her gün sigora içen babam o gün nasılsa
icmedi ne tekrar yattık olayında uyandı
hanıstık yine uyumuyor. birde yerin gücülük
ğini ne hirtakim alal acayip oğultuların

geldiyini duyduk. uçuümüyle uyandı. uşera
dün hayya doğru kışık ama duvarlarda benim
dijordu. İlkin oda hayyına yetişen ben aldum
acmak istedin hitti almadığı halde acılma
dı sonra babam aldı uğraştı, çıktı acamadı
son olarakta kardosum acmak için uğraşu
ben benle fahaya bagirdim uyandı sonra
haticeyi luccablamak için hostum aldum fakat
oyaman hayı kardosumun üstüne duvarlarda
bizim üstümüze gelmişti. Kollarında ki
yavrum uyandı. ben her bir gözlerini ab
madan camın çelidini uyandı artık
hiç hareketi yoktu a müharek zelyelede durma
dan, yubulan duvarlara yerleştiriyordu. uşeri
ne o kadar yük lüidiki eyik duramadım,
chilerinde fer halmada ne bizim üzerine
uyandı. yalnız başım serbest, diğer hiç bir
yerim uyandı. ne sınıklı tayraklarla
çevrilmiştir. ."

Babam anlattı anladık aynı vaziyet aynı sözler ne anlatırkende gözleri yaşarıyordu. diyor ki :

" Ben de Faikha kızınla bir yarı düşmiştim memet efendi fazla sıkışmış anında aynı kızınki gibi yalnız başı serbesti kamuyorum benim ayaklarının çok sıkışmış ne işi yapıyor kızın bizim ayak tarafımızda olduğu için onun elleride serbest yalnız halından aşağıya sıkışmıştı. Bizim ayaklarımızı elleriyle kayyarak sidentan burttadı. başladı birbirimizin hatırım sorarak konuşmaya ben kendimden artık işiç işiç elimi kesmiş kızınca başı nasihatlarında bulunuyordum. vakt çok geç benim nerede ise öyle olmuştu. övürdükümüz biriken hayıruyuz kimse gelmiyor nihayet bir asker geldi Faikhaya gönderdim vakt " benim yerim işi bel dayım çikaren " demiş. memet efendide

benine birer lütfün yüklere tahammül ederek Behiye'ye gönderdi. adamcağız tam annem çikaracağı vada yani biz sekiz saat tıpraktan kaldıktan sonra bizimizde Yusuf enişten kaldı ve buharç köylü belirdi. Zerbini bir yarıdan uğruştular bel ağacın biri ben bana binmiş kendide dayana. gidiyorlar ki ağacı kaldırı dayım çikarsınlar bana yar veriyor. geliyorlar beni çikarsınlar ana yar veriyor. " Eldin behiye ile faikhanın yerleri kolay olduğu için çalucak çikardılar bizide yine bir müşküleyle çikardılar hepimiz bir yere toplanmış ateş yaptılar unuyorduk ne hepimiz bir yerimizden şikayet ediyorduk aradan bir iki yorgan falan çikardılar sandık ki Faikha kızın bir birseye yoktu yalnız sizinde bildiğiniz gibi çok korkaktı ne korkudan yanımızda öldü. Hatice'nin ölüsünde çikardı yan yarına braktı. Mujreden halimiz yoktu Yusuf

emîsteniye söyledik gitti geldi ne yaralı olduğum
söyledi. Biz iman mahkûm getir dedik. Onlardan
iki All... roze olsun sertleşti geldi görüştük
ve emîstenin hayalen getirdiği arabaya buji bin-
diriciler başlaştık hâye gitmeye. Mollakâjünün
ağ ilerisinde at dayandı dâba gitmiyor hawa
sügûh almahla beraber akşam heranbâj
oldu hasmeti. Ekreye salih ile haber gönderdik
bir çift öküz getirdik arabaya koştuk ve bir
güçlükle işte huraya geldik ..»

Esam anlatırken dikkat ediyorun
keşinin gözleri doluyor ve o anları yaşıyorlar-
mış gibi halyle çarpıyordu. Alidi emîstenin
derhal aynı günle gitmiş ve ağlu. Mütallake
tecrübeler içinde bulurak am ve bujin çocukları
bir arabaya koyup getirerek urekte keşini def-
netmiş.

2 - Yan hânun - 1940 Gölü günü hâjle keş. anne

ve babamın yanında kaldık yalnız abeyim
babamın yaralarını görmek ve ann az da olsa
sarmak için babamı aloya getirmiştik söyledik
yazına habtik, sararken oldu hayusenun biray
kişle çarpılmasından yelzile oluyor diye ve
hacsa hacamay çünkü yaralı dursa duramay
çünkü can tath. Esamın burkusuyle üç dört
dâhika kendinden geçti ve haylede vâh güçlük
ile aylltik demen deşare yine çadırı götürdük
aynen evvelce söylediyim gibi diyor ki: «Telzile
oldu hacmak istedin baktimki hacamıyaca-
ğım onun için her su pencereye görmek için
koyuyordum artık ne olduğum bilmiyorum».

3 - Yan hânun - 1940 Çarşamba yine hâjle kaldık
geceberi bujin ev, dayungil, alidi emîstenin gil
ve yusufer emîstenin gil almak üzere bir çadır da
tam yirmi dört kişi yatıyordu.

4- Yan Kâimur - 940 Perşembe Gıbrakleyin ağabeyin ile sebre geldiği ve amele tutmadan yalnız başımızca endeki esyaları uharınağa başladık ilkin esya sandığı almak üzere bir kısmını uharıy abşamda halam gilin çadırı yanındaki barakada yatık.

5- Yan Kâimur - 940 cuma dördüncü gün aynı yalnız, zaten gelmeye başlamış gün yot ama bu abşam yine siddetli gelmeye oldu ben hamurun üstünde besik gilin sallamıyor ve hatıracığı diye kuruyorduk.

6- Yan Kâimur - 940 Gıbrakleyin esyaları mahallede kimselerin barakasının yanından halam gilin barakaya taşıdı. Yusuf emirtenle ben köye anoremleri getirmek için gittik.

7- Yan Kâimur - 940 Tayoz köyden sabahleyin babamı, annemi, Kijreyi arabaya bindirdik.

ve akrabalarla görüştikten sonra sebre doğru gel aldık. Birçok güçlüklerle sebre vardık mahalleden halam istasyon civarında getirdi esyalarıyla beraber bizim çadira yerleştirildi. Felâketten beri annemgil ile halam hiç görüşmemişlerdi.

8- Yan Kâimur - 940 Pazartesi dükkândan ağabeyimle beraber esya uharınağa başladık amcam Feyzi usta 8- Yan Kâimur - 934 Pazartesi günü öldüğüne göre bugün tam yedinci senesiydi.

9- Yan Kâimur - 940 Dükkândan beş amele ile beraber esya uharınağa devam ettik ve bitirecek demirleri hazırlayan gösterdiği bir hamurun ile istasyondaki çadira taşıdı.

10- Yan Kâimur - 939 çadırdan yaralıları gönderdikleri kara vagona taşıdı ve ben annemlerden müteessirane ayrılarak başka bir trenle Hay

dergazağa hareket ettim .

11 - Yan Kömür - 940 Bugün sivas etimkaya
yolu harla hazandığı için trenimiz, etimkayadan
halde ve ben annemlerden bir gün evvel yola
çıktığım halde orlar gelip bizim trene yettiler .
tehror görüştüük ve o geceyi de yolum vagonlarımızda
beraber geçirdik .

12 - Yan Kömür - 940 cuma akşamı kadar
lirikte aynı kampartmanda kaldığımız halde
Livas istasyonuna geldik. Kuzulay, Çay, Çorba,
ekmek vesaire gibi yiyecek şeyler getirdi. yedik
ankor etimizden gidecekleri için artık ta-
mamın ayrıldı ve akşamın pek beklenilen sa-
gında Livastan Haydarpazaya hareket ettim .

FOKYAY

AH ERZİNCAN

Üzerdim ahvaktan,
Neler duydum Galaktan,
Aci haberler geldi,
Erzincandan Kemâktan .

Erzincandan yâr geldi,
Yâr gözüme har geldi,
Erzincan haray almış,
Gülmek bana âr geldi .

yağmur yağar, har yağar,
yel vurur, tiji boğar,
Kimi vakitsiz ölür,
Kimi vakitsiz döğar .

Gözümde yas eksilmez,
Dertliyim yüzüm gülmey

Ergincan yok mu acı ?
Tel uurdum cevap gelmez .

B ilker kaldı yâda,
Yanı yok bir feryada,
Tiran olmuş oluyorlar
Ehlat da, Amasya da,

Ağla, ah ağla gönül !
Karalar bağla gönül,
Canının hastı mı var
Sor, sor da anla gönül .

F.GÜVER

BENİM ZELZELEM

Mezar toprağın üstünde dam ;
İlahim hayboldu ne çöktü semam ;
Bütün başlangıçlar ; dediler : «Camam!»
Yele dökmekte ve haymakta gem

Ben de bir yar acı savuştu her yar ,
Tçim, yerleşmemiş, vühmiş bir diyar ;
Bende kymetlerin zelzelesi var ,
Hangi sütunlara tutunsam bilmem . .

Kubbe, mihrap, eşik, şimdi yanyana ;
Bende de kuyulok lunerce cana ,
Benzedi ruhumda bir Ergincana
Beni hastan başa yaktı zelzele . . .

Gänlüme sorubuy kalmayı bilmiş,
Meğer eyretmiş, benden derjilmiş :

Baktım - Duygularım yere serilmiş
Ben en hay altından silkindiğim dem.

İstedi mabetlere sarca dikkatlerim
Olma da dövülmüş, kırılmış, yarım
Elmin altında ne ise varım;
Kendimin yapım olacak kölem.

B.K.ÇAĞLAR

TÜRKÜ

Erzincana vardım başım selâmet
Siz gece halmaolsun koştun hayâmet
Dünyada olmadı böyle felâket
Ağlayıp yanmayan kimse kalmadı.
Analar ağladı babalar yandı
Erzincan dünyayı yasa boğladı.

Gülleri hep saldu beder boğladı
Karalar boğladı yaşlı boğladı
Erzincan buğath mezar taşları
Yesime ses veren kimse kalmadı.
Duyanlar ağladı cihan ağladı
Erzincan toprağı hana boğandı.

Atalar yarladı yangın boğladı
Sözünde bıraktı ana evladı
Kırıldı yetimin solu kanadı
Baykuşlara lile figan kalmadı.

M.FAHRİ

TÜRKÜ

Erzincan duman oldu
Halimiz yaman oldu
Mamureler miran oldu
Kırıldı Erzincan'dan
Ottan acıktan candan.

Vay nenni nenni
Annesiz, buzu nenni
Babalasiz, yavru nenni
Kimsesiz, baci nenni

Erzincanin yolu hara
Deymeyin her yanum yara
Kavlar harıstı hana
Ayrıldıñ Erzincandan
Ottan acaktan candan

Vay nenni nenni
Babalasiz, yavru nenni
Kimsesiz, baci nenni

Ke etti' zalim felk
Bu mudur andan dilek
Beynemeğe küheret
Ayrıldıñ Erzincandan

Vay nenni nenni
Babalasiz, yavru nenni
Annesiz, buzu nenni
Kimsesiz, baci nenni

M.FAHRİ

T Ü R K Ü

Devdiler geliyor Türkün Babası
Cırtabhta inliyor matem havası
Cevherler saçıyor tıvelli bahsi
Çanda unutuldu felseket yası
Ezin yasa varal İsmet İnanı
Lütfulda şakıladı milletin göynü

Ağlayan gözlere sen neşe aldun
Yarelerin bağladın merhemini buldun
Yanki bir Erzincan yeniden burdun
Himmetinle bizleri nurlara bağdun

Bir ana basım kaydu göysüne
Anuttu İnönü tatlı sözleriyle
Kalplere metanet verdi özleriyle
Her yara sağolur anın izniyle.

M. FAHİRİ

ERZİNCAN

Erzincan anları çağırır, ottur.
Yalvarır, çkmağa umudum yoktur.
Bir yanınca harlı dağlar aşılmağ.
Bir yanınca o brya deniz haçılmağ.

Tez gel olahtır, tez gel; eyvahlar olsun.
Kamyonlar yürüsün yollara olalsun.

Erzincan önünde serili hal.

Halı deyil dağ taş alkan boyak
Yanılm Allah luno canım olayam,
Diri yatan salıab ölü uyandır.

Tez gel olahtır, tez gel; eyvahlar olsun
Kamyonlar yürüsün yollara olalsun

Erzincan içinde bir dolu oksti
Analar bahalar umudu kestti
Anam o eli almış dağlarda gezer
Babama dölger almış talutum dujer

Tez gel olahtır, tez gel; gözlerim yolada
Harok sağda yatar, yarublu solda

Erzincan dağında bir bölük hayun
Yerin şaresini yüzüme koyun,
Ölen öldü gitti; halanlar yansın
Bırakın toprağım hana boyansın.

Tez gel dohtar, tez gel; gözlerim yolda
Karok, seğimda yatar yasaklı solda.

Erzincan anları mermer taşeli;
Dohtar tez geliyor eli şışeli.
Varım masasına githim uşandırm,
Beyaz anlığınu keşerim sandım.

Tez al dohtar tez al, eyvakkalar alsun,
Yürüsin hamyonlar yollara alsun

Erzincan buğayı abardır geçilmez
Bulanık suları hanıstan icilmez.
Emce me söyleyin ökişü satsın
Habrimin basına tarikim atsın

Tez al dohtar, tez al; eyvakkalar alsun
Yürüsin çacuklar yollara alsun.

M. S. Çizmeçler

ERZINCAN İÇİN

Toprak, aşk uğruna can verdiğimiz toprak!
Eğin denizler gibi lürden lüre coşarak
Şinlerce usşım gömüdüñ nazlı sinene
Cevap ver, üstündeki bu hanlı kişle ki ne?

Duyulan iniltiler, alevden bir ah gibi
Yessizliği yarararak, hedef ediyor kalbi..
Felahette, pecaat olmuş lürer han karak,
Salakların ufukta müteredditti' günes ...

Yoksa içinde âsi lür olamarmı tepeste?
Olamaz, lürken evvel sana el öğme mişti!..
Felle uğradık, desem, a yaylalalar ovalar..
Haram tutmayan seni, a dört nold yakalar

Fakat Türk, ölüm saçan tyfanlarda yılmaz
İman granitli-çikan çukse sarsılmaz?
Yaratıcılık hayvan olmalarından ki hanca

Bir cennet huracah yeniden Ergincan da!
F. Erhaç

KARA HABER

Ergincanda bir hus var
Hanadında gümiş yok
Gitti yavrum gelmedi
Gayri bunda bir iş yok
Oy ağlar, ağlar, ağlar...
Alok ellerine hanlı başına
Karan artasında Ergincan ağlar...
O ağlarsen kimler ağlasın...

Kar yağar laya laya
Lijihri gelir gecer...
Yan yana sirt üstü yatan ölüler
Ahşam olur tanchramaz
Aşşını yanchramaz...

Gün ağarur sefa süher
Kimse cibler gitmez suya
Ezilmiş başlaerigle ölüler
Vardılar uyumalmaz uykuya

Les edij geceye beyaz tasundan
Kıslanmın saati çaldı ikiji:
Ne çabuk lahza da litti yaşamak
Kimisi altı aylık,
Kiminin sahalı ak
Kimi an üe, an dait yasında,
Kimi yola gidecek
Kimisi mektup bekler
Yan yana sirt üstü yatan ölüler...

Yayıkta yağ vardı dövülmedi;
Ah peynir tarlaya hanulamaç,
Hasret gitti ölüler
Dünyaya dayulamaç...

Uyanıy, hacamachlar,
Kuş ulıy, ucamaachlar,
Aulok kuyular kimse inemez
Ergincan heygiri rahvanadır amma
Ölüler ata kinemez
Yan yana sırt üstü yatan ölüler.
N. Glikmet

AH ERZINCAN

Üyerdim ahuvaktan,
Neler duydum sabaktan,
Aer haberler geldi,
Ergincandan Kemaktan,

Ergincandan yar gelir,
Yar bana har gelir,
Ergincan haray olmuş,
Gülmek bana ar gelir,

Yağmur yağar kör yağar,
Yel vurur tipi boğar,
Kimi vakitsiz ölüp,
Kimi vakitsiz dağar,

Gözümden yaş ekilmez,
Dertliğim yüzüm gülmez,
Ergincan yakını acıy,
Tel rurdum cevap gelmez,
O iller kaldı yade,
İsme yok bir ferzade,
Viran olmuş diyorlar,
Tahat da Anar yadolar,

Ağla ah ağla gönül,
Karılar bağla gönül,
Tanrıman kostimi vov,
Yor sarda anla gönül,
F. Güner

ERZİNCANIN DESTANI

Erzincanlı kule yapar taş ile,
Gözüm daldı kanlı kanlı yasile,
Ocak söndü yarı pişmiş aş ile,

Eylen turnam sana haber sorayım

Dağlar aşır ben silama varayım,

Kar üstünde nazlı kurat eşini,

Kar altında kanlı taşlar aşınır,

Erzincanlı kara kara düşünür,

Eylen turnam sana haber sorayım

Dağlar aşır ben silama varayım,

Erzincanın tutmez olmuş bacarı,

Kusak kusak karısıyla kecase,

Mektebine gelmez olmuş hacase,

Eylen turnam eylen haber sorayım

Dağlar aşır ben silama varayım

Erzincanın eşiklere yandımı,
Yarı öküç pek aşkımız kandımı,
Bu aşır cümle alem andımı,
Eylen turnam sana haber sorayım

Kandınmeden ben silama varayım

Erzincanın çarşısında testiler,

Bayramgünü kurbanları kestiler

Gam yelleri her üstünde estiler

Eylen turnam sana haber sorayım

Kandınmeden ben silama varayım

Erzincanın yolları var yurdu var,

Yer altında yer üstünde kurdu var,

Bu alemin nede galim derdi var,

Eylen turnam sana haber sorayım

Dağlar aşır ben silama varayım

Erzincanın çattak çattak taşları,

Ezi vermiş ak alımlı başları,

Dinermi hiç bu gözlerin yaşları,

ERZİNCANIN DESTAN

Eylen turnam eylen haber sorayım,
Dağlar aşy ben silama varayım,
Erzincanın yarıyanadır erleri,
Ağız aşmış yer altının derleri,
Kınalıyda yaruklunun elleri,
Eylen turnam eylen haber sorayım,
Dağlar aşy ben silama varayım,
Erzincanın eyri büyrii yolları,
Tas altında Fatmanın zalvarı,
Elaçuben hak tanrıya zalvarı,
Eylen turnam eylen haber sorayım,
Dağlar aşy ben silama varayım,
Erzincanın çeşmeleri kan akar,
Öksüzlerin çığrıları can yakar,
Nizamlılar görmey gözle yalbakar,
Eylen turnam eylen haber sorayım,
Dağlar aşy ben silama varayım,
Erzincanın kadını var kıy var,
Yigitlerin güreğinde sıy var,

Erzincanın ölüleri çok mudur,
Öksüzlerin babası çok mudur,
Can erime taplananlar çok mudur,
Eylen turnam eylen haber sorayım,
Dağlar aşy ben silama varayım,
Erzincanın kuşlarının kanatı,
Arce tüfek patlatmadan kanatı,
Tanrı bizim sabrımıza kenadı,
Eylen turnam eylen haber sorayım,
Kan dinmeden ben silama varayım,
Erzincanın ambarları boşalmış,
Yigitleri dalmağ uykuya dalmış,
Lare öküz hıncı varmış öğ almış,
Eylen turnam eylen haber sorayım,
Tan ermeden ben silama varayım,
Erzincanın kışları nice dir,
Sarı öküzle canavarlık nice dir,
Bu zahim bir acayip bilmece dir,
Eylen turnam senden haber sorayım,

Erzincanın pazarları neferi,
Mebusların ellerinde feneri,
Evladların yaraş kazan gerleri,
Eylen turnam sana haber sorayım
Kan dinmeden ben silama varayım
Erzincanın uçmaz oldu kuşları,
mendilinin düğümlendi uçları,
Tarıtlardan ne idiki suçları,
Eylen turnam eylen haber sorayım
Erzincanın göz yaşından selleri,
Gelinlerin durakları telleri,
Zalim felek kiramazsın telleri
Eylen turnam eylen haber sorayım
Erzincanın bezikleri devrildi,
Bir gecede vardan yaga çevrildi,
Kara haber ankaradan verildi,
Eylen turnam sana haber vereyim
Kan dinmeden ben silama varayım

Erzincanın yeşil olur yaprağı,
Ları öküz alt üst etti taprağı,
Dünya alem açtı yardım bayrağı,
Eylen turnam sana haber sorayım
Bir çanağa çorba kayar yollarım,
Bir elimle mektupları pullarım,
Kanki yaşlar döküy döküy ağlarım,
Eylen turnam sand haber sorayım,
Üç gün beri ekmeğ yüzü görmedim,
Çarap hurka kendim için ormedim,
Paketleri iletmeden dürmedim,
Eylen turnam senden haber sorayım
Ağzünü saçlar iplik olsun sarılsun,
Kan lazımsa nazik tenim yazılsun,
Erzincana tez yoldan varılsun,
Eylen turnam sana haber sorayım,
Erzincanın yaraları ağırma,
Telge kulakların sağırma,
Bu parçalar yürek midir bağırma,

Ansızın bir uğultu işitildi derinden,
Korkknç gürültülerle yer oynadı yerinden.

Duvarlar birbirine kavuştular bir anda,
Akıldan iz mi kalır bunu gören insanda.

Uyuyanlar dehşetle açtılar gözlesini,
Tanrıya bağladılar cümlesi özlerini.

Kelime-i şahadet, Allah Allah sesleri,
Getirmedi insafa gözü kararmış yeri.

Yüce dağlar, ovalar, sema sallandı hattâ,
Meğer ne zâlim kudret gizliymiş tabiatta.

Ne sağlamlar dayandı, ne çürükler, fenalar,
Yıkılmağa başladı koca koca binalar.

Hâk ile yeksan oldu memleketler bir anda,
Böyle müthiş felâket görülmemiş cihanda.

En kuvvetli kayalar ağaç gibi çürüdü,
Koca dağlar yerinden oynayarak yürüdü.

Kasabalar tanınmaz, köyler görünmez oldu,
Çukurlar yerden çıkan kaynar sularla doldu.

Dehşete saldı bu hal on binlerce insanı,
Hiç bir âfet bu kadar mahvetmedi bir yanı.

Zelzelenin dehşeti akılları durdurdu,
Herkes kendi nefsinden başkasını unuttu.

Karıştı birbirine binlerce erkek, dişi,
Canını kurtaranlar on kişide bir kişi.

Genç, ihtiyar demedi, çaldı ölüm turpanı,
Mezarlığa çevirdi sarsıntılar her yanı.

Evli, bekâr kalmadı, ana, baba kırıldı,
Nişanlılar vedasız birbirinden ayrıldı.

Hiç bir fayda vermedi yükselen âhü zarlar,
Canlıların üstüne çöktü cansız duvarlar.

Emekleyen çocuklar emekleyemez oldu,
Anneler ah evlâdım, yavrurum diyemez oldu.

Baba oğuldan geçti, kardeş kardeşten geçti,
Tüten baca dumandan, ocak ateşten geçti.

Nice memurlar öldü, zabıt öldü, er öldü,
Ak sakallı dedeler, körpe yiğitler öldü.

Kimi yatarken gitti, kimi kaçarken gitti,
Kimi önündekini merdivenlerden itti.

Kimi şaşkınlık ile pencereden atladı,
Kimisinin atlarken kafatası patladı.

Kiminin gözlerini karadüman bürüdü,
Kimi ölüme doğru bilmiyerek yürüdü.

Kimi ocağa düştü, kimi yanan tandıra,
Kimi bayılıp kaldı korkusundan o sıra,

Kiminin kaçmasına engel oldu bir derdi,
Kimi çocuklarını kurtarıırken can verdi.

Kimi dışarda öldü, kimi içerde öldü,
Kimi akla gelmedik başka bir yerde öldü.

Zavallı kurbanların arşa dayandı âhı,
Nedir Allahım, nedir o kulların günahı?

Kimi kolundan olmuş, kimi ayaklarından,
Kiminin kan sızıyor delik şakaklarından,

Uyanıyordun, birdenbire uyandın;
Uyandın da al kanlara boyandın;
O acıya bilmem nasıl dayandın;
Şöyle bir ah çekiyoerdin Erzincan;
Ah bitmeden çöktüverdin Erzincan.

Top kâkülün gelinlerin ezildi;
Yiğitlerin dönmez yola düzüldü;
Tarlaların ekilmeden bozuldu;
Ne talihsiz başın varmış Erzincan;
Çöllere senden bahtiyarmış Erzincan.

Bülbüllerin, kumruların nerede;
Suna boylu yavruların nerede;
Bundan böyle yıkanır mı derecede;
Huriterin, meleklerin Erzincan;
Yeşil başlı ördeklerin Erzincan.

Koyunların, kuzuların ne oldu?
Ovaların, yazıların ne oldu?
Ağrıların sızılarının ne oldu?
Cümlesini feda ettin Erzincan;
Canı tenden cüda ettin Erzincan.

Kara haber bize çabuk ulaştı;
Aynı anda yer yüzünü dolaştı;
Düşmanlar da ağlamağa bulaştı;
Giden gitti, kalan ağlar Erzincan;
Gerçek ağlar, yalan ağlar Erzincan.

Hasretliler hasretlisin görmedi;
Sevgililer muradına ermedi;
Âşıkların nice belden sarmadı;
Buna çare bulunmadı Erzincan;
Bir haber de alınmadı Erzincan.

Giden yolcu dağları açmaz oldu,
Sıla ile gurbet birleşmez oldu,
Yad ildeki gelip yerleşme oldu,
Yazık sana, yazık sana Erzincan,
Kıydın nice tatlı can Erzincan.

Yavrusundan ayrı düştü analar,
Kurumadı ellerdeki kınalar,
İyi de sürükledi fenalar,
Mazlum gitti, zalim gitti Erzincan,
Cahil gitti, âlim gitti Erzincan.

Harab oldun, dağın, taşın kalmadı,
Dövülecek dertli başın kalmadı,
Bir yavuklun, bir oynaşın kalmadı,
Varlığın hep duman oldu Erzincan,
Akıbetin yaman oldu Erzincan.

Daha yeni kavuşmuşsun trene,
Tren merhem olacaktı yarana,
Yar olmadan sana tren verene,
Vurdun başı taştan taş Erzincan,
Mezar oldun baştan başa Erzincan.

ERZİNCAN

DESTEKLER

Cahit Colpa.

Erzincanlı kule yapar taş ile

Gajım saldı kanlı kanlı taş ile

Ocak sandığı yarı pısmır as ile

Eğlen turnam sana haber sarayım

Dağlar aşp ben silama sarayım.

Kar üstünde maylı kerat esnes

Kas altında kanlı taşlar aşnur

Erzincanlı kara kara düşümün

Eğlen turnam sana haber sarayım

Dağlar aşp ben silama sarayım

Erzincanlı tütmes almış kaçarı

Kueak lueak karışile kaçarı

Mehteline gelmez almış kaçarı

Eğlen turnam eğlen haber sarayım

Dağlar aşp ben silama sarayım.

Ezincanın isiklere yandımu
 Gere öküy pek aekmiş kandımu

Bu acıya cümle alem andımu

Eğlen turnam sana haber sarayım

Kan dinmeden ben selama varayım

Ezincanın çarısında destiler

Baysam günü kurbantarı kestiler

Sam yelleri kar üstünde estiler

Eğlen turnam sana haber sarayım

Kan dinmeden ben selama varayım

Ezincanın yolları var qudu var

Yer altında yer üstünden kurdu var

Bu alemin mede yalın derdi var.

Eğlen turnam sana haber sarayım

Dağlar arıp ben selama varayım

Ezincanın çallak çallak taşları

Ezincanın ak alinli taşları

Dinermi hiç bu gaylerin yastarı

Eğlen turnam eğlen haber sarayım

Daglar arif ben ulama narayım

Erxincanun çon çonadır euleri

Ağır aemus çeraltınun deuleri

Kınalıyde çauuklunun elleri

Eğlen turnam eğlen haber sarayım

Daglar arif ben ulama narayım

Erxincanun eğri buğri çolları

Ças altında Fatmanınun salıver

El deuben Hak Çarreye çalıver

Eğlen turnam eğlen haber sarayım

Daglar arif ben ulama narayım

Erxincanun eemeleri kanakar

Öksüjlerin ağızları çan çakar

İnsanlılar çürmez çöyle çal bakar

Eğlen turnam eğlen haber sarayım

Daglar arif ben ulama narayım

Erxincanun kadını çar lıç çar

Yiğitlerin çüreçinde ruç çar

İnanınun tefteri çar lıç çar

Eğlen turnam eğlen haber sarayım
 Han dinmeden ben ulama sarayım
 Erineanın ölübert çakmu'dur?
 Öksüzlerin babaeği yahmudur?
 Canuime Daplananlar okmudur?

Eğlen turnam eğlen haber sarayım
 Pağlar arıp ben ulama sarayım.
 Erineanın kurlarının kanad
 Kucu tıfak paltatmadan kanad
 Canre bizim sabrumize kinad

Eğlen turnam eğlen haber sarayım
 Han dinmeden ben ulama sarayım

Erineanın ambarlara basalmıs
 Tığitleri dalmay uykuysa dalmıs
 Jare Öküç kine uarmıs, öc almıs

Eğlen turnam eğlen haber sarayım
 Can ermeden ben ulama sarayım

Erineanın kurlalari niceedis
 Jare öküçle canavarlık niceedis

Bu zulüm bir acayip bilmece'dir
 Eğlen turmam senden haber sarayım
 Kan dinmeden ben selama arayım
 Erzincanın pazarları meşeri
 Mahpuzların ellerinde meşeri
 Evlatların yavaş kayın yerleri
 Eğlen turmam sana haber sarayım
 Kan dinmeden ben selama arayım
 Erzincanın uemaz oldu kışları
 Omendilimin düğümlendi ueları
 Yavruların me idiki ueları
 Eğlen turmam eğlen haber sarayım
 Kan dinmeden ben selama arayım
 Erzincanın çay yaxından selleri
 Gelinlerin duvaqları telleri
 Zalim felek keramayın belleri
 Eğlen turmam eğlen haber sarayım
 Kan dinmeden ben selama arayım
 Erzincanın berikleri devrildi

Bin geede aardan gäga ceurildi
 Kara haber ankaradan verildi
 Eglen turnam senden haber sarayum
 Kan dimmeden ben ulama arayum
 Ergünerün aşeril olur aşprağı
 Garı işiz alt üst ettiği toprağı
 Dünya alem aş yardım bayrağı
 Eglen turnam senden haber sarayum
 Dağlar aş ben ulama arayum
 Bin canıga corbo kayar yollarum
 Bir kimle mektuplara pullarum
 Hanke yastar dakip dakip ağlarum
 Eglen turnam senden haber sarayum
 Dağlar aş ben yarduma arayum
 3 çemberi ekmeğ yuzü görmedim
 Casaf hurka kendim için arımedim
 Paketleri iletmeden dirmedim
 Eglen turnam senden haber sarayum
 Kan dimmeden ben yarduma arayum

Örgülü saçlar iplik olsun sauresun
 Nan lazımsa majik ~~tenim~~ yarolsun
 Erximeana tez yaldan ararayım

Eğlen türnam eğlen haber ararayım
 Nan dinmeden ben yardıma ararayım

Erximeanın yaraları ağır mı?

«Euren Talga» lulağın ağır mı

Bu parçalar güreknidi ağır mı

Eğlen türnam senden haber ararayım

Dağlar arıp ben yardıma ararayım

AT

Faruk Nafiz

Bir gemle bağlanan yağuz at, saha kalkıyor;
 Gittikçe ajukvelen barı Allaha kalkıyor.
 Tan maceraya dindememis varsa anlatın;
 Zapt etmek isteyenler o mağur, asıl atın
 Beyhudedir her usuma his kalke bulsada
 Bastur kapıklı ezyuna gemler auruksada
 Çartukca böyle selgüli bağında hisleri.
 Bir gün barında kalmıyacaklar reyisleri.
 Tan rante macerasını ^{tarikhe} anlatın.
 Zineir icinde bağı duran kahraman atın.
 Gittikçe ajukvelen barı Allaha kalkıyor;
 Horun bar, içdiği sandığı at saha kalkıyor.

5.12.